

NATUR - MILJÖNOTIS

För elfte året i rad inventerades Vänerns fågelskär, och som vanligt redovisar jag lite fakta från sammanställningen av 2003 års inventeringar. Den är gjord av Thomas Landgren, Gullspång. Sammanställningen ingår som en delrapport i Vänerns Vatten-vårdsförbunds årsrapport. Jag saxar även några notiser från årsrapporten. För egen del har jag inventerat Lurö- och Millesviks skärgårdar.

Även 2003 blev ett bra häckningsår för sjöfågel i Vänern. 32.000 revirhävdande måsfåglar räknades in. Det är drygt 1.000 flera än 2002 och den högsta noteringen sedan starten 1993. Skrattmå, fiskmå, silltrut och fisktärna var flera än något tidigare år. Havstrutar och gråtrutar var färre än 2002, vilket kan tyda på att Vänerns populationer har påverkats av fågeldöden. Detta visar åter att regelbundna inventeringar är viktiga för att kunna slå larm om något är på tok. Även storskarv, häger, småskrake och tofsvipa ökade. Antalet häcklokaler för storskarv minskade från 19 till 18, men samtidigt ökade antalet par i de flesta kolonier. Sammanlagt häckade 1.972 par. De två skären med skarvkolonier i NO Vänern som upplöstes 2001 och 2002 på grund av örnpredation saknade i år häckande skarvar. Enligt fiskarna skingrar örnens närvaro effektivt skarvflockarna nu under löjfisket, och dessutom är flockarna av skarv allt mindre. Tre par havsörn häckade 2003. Akut hotade arter i Vänern är skräntärna och roskarl. Endast ett häckande par av skräntärna och tre par roskarl räknades in. Låt oss hoppas att det rör sig om en tillfällig svacka för dessa två arter.

Några notiser från Vattenvårdsförbundet (2002). Vattenkvaliteten är stabil. Låg siklöje-fångst. Fångster av gädda, gös och aborre ökade. Sikfångsten var oförändrad. Antalet lekande laxar och öringar ökade i Klarälven och Gullspångsälven. Totalt har 38 stycken olika miljögifter analyserats i fisk från Vänern (lax, öring och lake) och Vättern i en stor undersökning. Kvicksilver, dioxin och PCB ligger fortfarande för högt. Halterna minskar men långsamt. Risk för att främmande arter och sjukdomar skall komma till Vänern via barlastvatten, dammväxter och fiskodlingar.

Vänerns vattenvårdsförbund skall under 2003 - 2004 ta fram en vattenvårdsplan för Vänern med följande miljömål.

1. Minska övergödningen av havet (från Vänerns kväve)
2. Ingen övergödning av Vänern
3. Inga miljögifter i skadlig halt
4. Ingen igenväxning
5. Levande och artrik miljö
6. Storslagen Vänermiljö

Visioner - Vänern

1. Havsörn åter en vanlig syn
2. Rent drickbart vatten
3. Vi kan äta vänerfisk så ofta vi vill
4. Uttern tillbaka
5. Appollofjärilen vanlig
6. Vänerns naturskönhet kan upplevas av fler

Vill du veta mer?

Gå in på www.vanern.se

Hasse Kongbäck

Luröbladet

Nr 2/2003

Redaktionskommitté: Hasse Kongbäck, Al Öksér,
Solveig Pern och Marlene Westberg

Höst 2003 - DIMLJUS

Några reflektioner och minnen kring första adventljuset här i Spiken.

Dimman ligger just nu tät och har så gjort i några dagar. Man kan knappt ana grannens adventsljus i fönstren. Löjfisket är i full gång, och fiskarna verkar nöjda. Löjan går till upp i värmlandssjön i år, så det blir lång väg och mycket båttid för dem som inte har snabba båtar. Iväg klockan 03.00 Fyra timmars gångtid innan man är på plats. En får köra och en får kura ihop sig i kojén.

Tidig eftermiddag är de första båtarna tillbaka och då rasslar det i skakmaskinerna. Romningen är i gång och i en av bodarna sitter 87-åriga Anna, flinkast av dem alla. Hon kan konsten att skilja honor från hanar. Anna har varit med från början i Spiken, på 60-talet, när löjfisket startade. Den 10 december är fisket slut och då lägger sig vintern över Spiken, utom i Petters Restaurang. Där kan man avnjuta ett julbord späckat med goda vänervarianter.

Det blev ännu en sommar att verkligen njuta av. Efter en tveksam inledning fram till midsommar så tog sommaren fart. I hamnen sjöd åter fågellivet intensivt. Förutom den lilla skrattmåskolonin och flera par sothöns drog inte mindre än 40 skäggdoppingbon uppmärksamheten till sig. Bona låg tätt samman med någon meters mellanrum. Lite längre fram simmade doppingar med ungar på ryggen omkring i en härlig blandning tillsammans med sothönskullar. En sothönskull blev så tam att ungarna satt på båtarnas badbryggor och väntade på mat.

Inte fick vi något mer vatten i sjön inte. Sjön steg en bit in i juni men sedan blev det stopp. Ner till -5 i september. Sedan har det pendlat lite kring sjökortsdjup. I skrivande stund (30/11) är nivån +3 cm. Trots lågtryck på rad faller inte speciellt mycket regn och dimman fyller inte på precis.

I vanlig ordning har vi haft två planerade arbetshelger. Den första i samband med årsmötet och den andra sista helgen i september. Under årsmöteshelgen jobbades bl a med stängsel, skyltning av vandringsleder och stigröjning till Tegelbruket. Septemberhelgen ägnades förutom extra årsstämma – bokslutet hade låtit vänta på sig - åt röjning och vasslätter på Norra Hökon, vilket säkert kommer att glädja båtfolket nästa sommar. Den 8 - 9 november tog sig en tapper skara an "underredet" på pumphuset. Mer om detta längre fram.

Hälsningar Hasse

Stödarbetare S – skaldar

Stödarbetare saknar synonymordbok.

Snorklande skärgårdsbor söker soliga svallande sandstränder. Stenstakas stugögare semestrar. Samtidigt söker semestrande stadsbor stillhet. Smickrade, snickrande stödarbetare städslar stället. Suverän stuga!.

Ser sauers stall som sitt stödarbete. Stödarbetare syftar sänka skitdjup. Skyfflar strävsamt skitig stenåldersgammal ströbädd. Singel skådas. Speedat skogsfordon sköter skittransporter. Servostyrning saknas. Sune segrade skitstriden – strandfyllning saknas. Säkrast så. Skitskottarna sliter svårt, stumma senor samt skelett – skotsk spritdryck sinar smärtor. Skål! Soffliggande stickerska serverar superb supé - smakligt! Svagvin sups, sorglösa sånger skrålar. Stödarbetar-skaran skådar stjärnhimmel.

Svultna stödarbetare ses smaska soppa, sötsaker, skaldjurspaj, sallad, citrusmarinerad salmo salar, surmelk samt swiss. Smaskigt! Smalmat saknas. Sömntutan sakar smutsig servis. Sambo suckar, sömnen störd, svabbar servisen sent.

Slöa stödarbetare ses spatsera sjövägen, spejar sakta stigande svan-par. Sauer strövar staketlöst, sprider sina skitar sorglöst. Siktas snart smaskande stugrabatt. Stödarbetare stöttar sauers slappa staket – sauer sörjer. Sällskapsdjuret springer sorglöst, saknar sällan stadslivet. Slutkörd.

Söndag stödarbetare strövar snubblande sakta söderut. Stångudden siktas. Sjön svallar, saften svalkar, solen sjunker, stjärnor skymtar. Skaran skyndar snabbt stuga. Spriten strömmar sällsamt söndagkväll. Spelkort sprids, spisen sprakar, s – tal skaldas. Sammanbiten spelvinnare spelar sällskapsspel, sakar spader, sura spelminner ses. Sambo samt sjusovare skrattar. Skittrötta, sover sött, sent.

Stenåldersbädden slut = sant! Sist sprids sågspån – sauer saluterar. Sopor sorteras, skithus släcks, stugor städas samt stängs. Skutan seglar, stödarbetare sörjer, snart siktas Segmon samt staden. Sällsam semester slut. Stödarbetare saknar Stenstaka, ses sannolikt snickra skärgårdsö snart.

Sommarförlängande semester slutar snöpligt. Sidoruta splittrad, saker stulna.

Stödarbetare saknar svettigt skönt saunabad skärgårdsö – stipulerar saunasnickerier Stenstaka stundande sommar. Stödarbetare signerar Stenstakaborna saunainbjudan Segmon snart.

(Stycket skaldades av Gunilla, Anette, Ubbe och den geniale terriern Whisky)

Julhälsning från Lurö

I skrivande stund har höstens första storm med det obligatoriskt påföljande strömbrottet just klarats av, 24 timmar denna gång. Annars har det varit en solfattig men till slut ganska lugn höst, som mest ägnats åt att återhämta positionerna efter en intensiv sommar, d v s röja förråd, elda skräp, se över båtar och byggnader inför vintern och få in ved i källaren och mat i frysarna. Att en älg sprang ivägen för oss på Kalvön där vi har jakträten underlättade förstås...

För att ladda batterierna inför vintern följde vi flyttfåglarna ner till Turkiet där två semesterveckor gav välbehövlig vila och sol på näsan. Under tiden gjorde tre goda féer en heroisk insats med färhuset som Du kan läsa mer om på sidan 2!.

Bostadshuset har fått en välbehövlig ansiktslyftning genom finansiering av Naturvårdsverket; nya fönster och panel, vindtätning och isolering och en liten veranda därtill. Även invändigt har vi fått renoverat och det känns riktigt lyxigt att få ägna lite tid och kraft åt sin egen boendemiljö också efter allt annat byggande.

Nu hoppas vi så småningom på en ”riktig” vinter med lika fin skridskois som den förra. Det är lättare att övervintra här med riktiga isar än med såna som kommer och går hela tiden...

Tills vi ses igen: Ha en riktigt härlig Jul- och Nyårsfrid och försök att gilla läget! Fortare än Du anar är våren tillbaka igen! I väntan på den får Du hålla tillgodo med en del nyttiga sjötermer som kan vara bra att kunna när Du ger Dig ut i båten:

Däck	Golvet utanpå båten
Reling	Kanten på båten, sista kontakt innan man ramlar i
Lovart	Riktning mot vind som man ej bör spy, pinka eller spotta i
Kapell	Uppsamlingsplats för måsspilling
Tamp	Snöre som håller fast båten
Halkip	Håller tamp i läge, gör ont att fastna med tån i
Dragg	Järnskrot som skulle suttit fast i tamp innan den slängdes i
Kompass	Synnerligen dumt ställe att förvara sprit i.
Vattenlinje	Bör ej gå över rufftaket annat än på U-båtar
Ruff	Utrymme att förvara kutryggiga och på annat sätt vanskapta människor i
Koj	Undermålig sovplats i båt där förut friska människor blir lytta
Sjökort	Karta över vatten som underlättar identifieringen av nyss påkörd gryнна
Gryнна	Rörlig förhöjning av sjöbotten
Sluss	Hiss för båtar, ibland förvandlad till öppet därhus
Segel	Tygsjok som används för att snabbt få omkull båt
Mast	Åskledare belamrad med linor och annan bråte
Bom	Liggande mast, vanlig orsak till skallskador
Boj	Flytande fäste för båt, medverkar gärna till att blodkärl i hjärnan brister

Skepp ohoj!

Sune och Marianne

Höst- och nästan vinterhelger på Lurö 2003

Glada drängar laddar upp...

Vid arbetshelgen den 27-28 september 2003 jobbade vi med att röja vass på Hökön. Det blev en öppen vik med utsikt mot öppet vatten. Förutom rövning av vass så behövdes öns dass flyttas, och det jobbet fick Marianne och Annica göra, med assistans av Labbis, ett riktigt kvinnogöra alltså! Så är det alltid! Men tack vare det så kanske vi kan förlägga en arbetshelg på ön nästa vår, med tält och matsäck för ett dygn eller två. Vi får väl se...

Lillebohamn på Norra Hökön lördag morgon...

...och något senare på dagen...

Samma helg diskuterades om vi skulle passa på att ta tillfället i akt att göra i ordning den raserade stenkistan i pumphuset. Vi vågar inte vänta till våren då Vänerens vattennivå nu är så låg att man kan gå torrskodd under pumphuset. Det är betydligt lättare att stå torrskodd under huset än att gå med vadarstövlar eller vara iklädd badbyxor. Man vet aldrig vad hösten och vintern kan föra med sig av regn och snö.

Fredagen den 7 november var vi några glada entusiaster som begav oss till Lurö för att se om våra teorier om renovering av pumphusets stenkista till motorfundamentet, samt förstärkning av golvet med pelarstöd skulle fungera i praktiken.

Sune hade ägnat veckan innan åt att såga till virke som vi skulle stötta och bygga med. På lördag morgon lastades 4-hjuling och båt med virke, redskap och matsäck. Vi som åkte ut var Carl, Sune, Alf, Michael och Gunnar. Hasse skulle också vara på plats tidigt på morgonen, men det var tät dimma på Källandsö så han kunde inte komma förrän det lättade. Efter att vi lastat av allt virke bestämde vi oss för att bygga fotplattor att sätta under pelarstötorna, eftersom det närmast är "bottenlöst" där pelarna i så fall skulle ned i marken. Efter mätning och sågning var första pelaren på plats med hjälp av en hydrauldomkraft som vi pumpade upp golvreglarna med. Ny fotplatta och ytterligare en pelare, det här gick lättare än vi vågat hoppas på.

Det gick bra ända tills domkraften inte ville lyfta mer, slut på olja. Nöden har ingen lag när man är ute i skogen och inte har tillgång till hydraulolja, så vi fick tappa lite olja från motorsågen för att fylla i domkraften. Nu blev den som ny igen och ytterligare pelare kom på plats. Det känns som namnet pumphuset fått en ny innebörd nu när vi pumpat så mycket med domkraften. Då det är begränsat utrymme under huset så ägnade sig några åt att elda upp ris som vi lagt i högar vid en tidigare arbetshelg, då vi röjde träd och sly runt pumphuset innan den exteriöra renoveringen.

När det började skymma på eftermiddagen och virket var slut så åkte vi åter till Stenstaka för att efter en stunds vila äta gemensam middag hos Sune och Marianne. Det smakade som vanligt mycket gott efter en dag med hårt arbete. Hasse hade som tur var kommit ut ur dimman, för det var han som hade med sig maten.

Söndagen började med att såga till ytterligare virke som vi tog med oss ut. Stenkistan till motorfundamentet var svår att plocka rätt då den rasat. Efter förstärkning av ramen runt kistan så gick det att lägga rätt en del stenar. Där det inte gick förstärkte vi med träreglar. Vår bedömning är att "så starkt har det aldrig varit". Vi fortsatte att elda ris, det var skönt att värma sig vid elden då det var en kylig morgon. När det var dags för lunch så upptäckte vi att vi glömt tallrikar hemma till potatissalladen. Men det är inga problem bara man har en motorsåg och en alstock. Lunchen serverades på nysågade al-tallrikar och smakade alldeles utmärkt. Disken då? Jo, man slänger bara tallriken i elden. Annica har pratat med Gunnar om att man inte kan göra så hemma, och han förstår...

Ja, nästa projekt är att montera motorn, men det får vänta tills vintern är över...

**Annica och Gunnar Löfdahl,
Forshaga.**

fam.lofdahl@telia.com

...trötta drängar pustar ut...

Tillsyn och Turism

Trehundrasjuttio sopsäckar och femtiosex latrinkärl har transporterats in till Ekenäs från Aspholmen och Stenstaka. Förra årets rekord blev slaget! Trettio rena tillsynsresor har gjorts förutom de vanliga transportererna. Liksom de senaste åren är det främst tillsägelser om eldförbud och lösa hundar som får göras. Endast en tillsägelse där en båt med två personer upphöll sig på ett fågelskydd (Sönnervass) behövde göras. Eldning på klipporna är svårt att helt få stopp på, men ändå har det inte ökat fastän båtantalet gjort det. Kanske har den tydliga informationen på informationscentralerna vid Ekenäs och Lurö gjort verkan. Hoppas att vi hinner och orkar sätta upp informationsskyltarna för Milles-vik under vinter- vår perioden.

Fågelskydd.

Under våren har vi satt upp en hel del nya fågelskyddsskyltar eftersom dom var borta. Jag tror främst att det höga vattnet 2001 och isen är boven i dramat men ett par såg ut att vara nedskruvade. Ser fram emot revisionen av fågelskydden som kommer! Var som vanligt med på fågelinventeringen som görs över hela Vänern samtidigt. Buskarna och småträden på Knekten och Flatskår som jag ville ta ner för att fåglarna ska trivas står fortfarande kvar men nu ska dom tas! Örnarna verkar att trivas i skärgården, dom finns här hela tiden, igår (7 dec.) såg vi minst fyra stycken på två olika öar. Alla såg gamla ut med vita stjärtfjädrar.

Bete och slätter.

Vi har haft färre djur på Stenstaka denna säsong men fåren finns året om och det syns på markerna runt omkring. Totalt har vi haft sexton betare plus sex uppskattade höns. Hö har tagits på Stenstaka i juli, tyvärr med regn på, däremot blev höet från Tegelbruket som togs i september mycket smakligt. För att klara maten för fåren måste vi köpa extra från Värmlandsnäs.

Stenstaka och Gästhärbärgat Luringen.

Luringen har ytterligare ökat sin beläggning något och helgerna inför sommaren 04 har redan fått god beläggning. Under våren köpte vi nya madrasser till våningssängarna i Fyren och i sjöboden. Länsstyrelsen har bekostat renovering av bostadshuset där vi själva bor. Vi har fått erbjudande att själva reparera men av tidsskäl har vi avstått och endast ordnat materialtransporterna, härbärgerat snickarna och gjort arbeten inomhus själva (ett femtiotal timmar för målning och listning invändigt samt målerihjälp till snickarna utvändigt). Det är fantastiskt att se hur det har framskridit utan att själv hålla i hammaren. I år har ny panel och nya fönster installerats, huset har vindtätats och isolerats samt fått nya dörrar inomhus och ett nytt hallgolv, samt kakel i badrum. En riktig veranda har ytterligare lyft husets utseende. Hall och badrum har målats och nu återstår bara att måla sista sovrummet, varefter vi griper oss an tvättstugan i källaren.

God Jul och Gott Nytt År önskar Sune och Marianne Westerberg

Vad händer på Lurö 2004?

Ett datum som Du med fördel redan nu kan pricka in i almenackan är helgen 24-25 april 2004 då Luröföreningen har sitt årsmöte på Lurö, och den traditionella vår-arbetshelgen går av stapeln! Mer om detta kommer förstås i vårens medlemsblad, men vik gärna helgen redan nu!

Genom det pågående skärgårdsutvecklingsprojektet för Vänern har vi fått information om att det finns pengar att söka hos länsstyrelsernas jordbruksenheter för restaurering av gamla betesmarker där viktiga naturvärden riskerar att gå förlorade genom ohävd. Nu smider Lurö Öråd och Luröföreningen planer med att söka pengar till ett fyraårsprojekt för att återställa strandängarna i Sandviken och Marn, med hopp om att både sandstränder och vadarfågellokalerna skall kunna återskapas. Vi har haft besök av handläggaren och hon säger att det är ett intressant projekt, så får vi bara ihop en seriös ansökan skall nog detta gå vägen! Mycket arbete förstås men kostnaderna täcks med 90% och då räknas även ideellt arbete in! Visst vore det fantastiskt om vi klarar att öppna det gamla kulturlandskapet igen? Mer om detta nästa gång!

Som om inte detta var nog pågår en lobbying-verksamhet för att intressera Karlstads universitet för att inrätta en fältstation för forskning om Vänern på Lurö! Detta är förstås långt ifrån något som kommer att ta plats under nästa år men det är en spännande process som tar sig början! Tanken är att vi borde kunna utnyttja Lurös centrala plats i Vänern med befintlig infrastruktur (båttransporter, bofasta och övernattningsmöjligheter) som en resurs för forskning kring detta fantastiska innanhav. En fältstation på Lurö med universitetsanknytning kan bli ett tvärvetenskapligt kunskapscentrum för Vänern, -intressant även i ett internationellt perspektiv-, och skapa bättre förutsättningar för de studenter som redan lägger sina fältdagar här ute. Den som lever får se, men Säffle kommun som också är intresserad vill koppla detta till större ambitioner om lokalisering av ett sötvattenlaboratorie på Värmlandsnäs.

Men nu är ju inte Lurö bara slit och arbete, utan också en väldigt trevlig plats på jorden, eller hur? Hoppas vi ses på skridskor eller på värkanten!

Marianne skrev detta